

PRECIZĂRI METODOLOGICE

Concepte de bază și definiții:

Indicii prețurilor de consum (IPC) acoperă cheltuielile monetare de bunuri și servicii pentru consumul final, pentru toate tipurile de gospodării rezidente, cu excepția gospodăriilor instituționale, în scopul de a oferi o imagine cât mai relevantă și precisă a inflației. IPC poate fi privit ca o metodă de măsurare, în linii mari, a prețurilor unui model de cheltuieli fixe.

Post de cheltuieli - grupă de cheltuieli efectuate de consumatori pentru satisfacerea unor nevoi concrete de consum de bunuri alimentare, nealimentare sau de servicii.

Pondere - coeficient de comensurare folosit la calculul unui indice sintetic (agregat) pentru o colectivitate de elemente necomensurabile nemijlocit, având drept funcție stabilirea importanței relative a fiecărui element în colectivitatea statistică cercetată.

Rata lunară a inflației - creșterea prețurilor de consum într-o lună, față de luna precedentă.

Rata medie lunară a inflației - media modificărilor lunare ale prețurilor. Se calculează ca o medie geometrică a indicilor lunari ai prețurilor de consum cu baza în lanț din care se scade baza de comparație egală cu 100.

Rata medie anuală a inflației - modificarea prețurilor de consum într-un an față de anul precedent. Această rată se calculează ca un raport, exprimat procentual, între indicele mediu al prețurilor dintr-un an și cel al anului precedent, din care se scade 100. La rândul lor, indicii medii ai prețurilor din cei doi ani se determină ca medii aritmetice simple ale indicilor lunari din fiecare an, calculați față de aceeași bază (octombrie 1990 = 100).

Rata anuală a inflației - modificarea prețurilor de consum într-o lună din anul curent, față de aceeași lună a anului precedent. Această rată se calculează ca un raport, exprimat procentual, între indicele prețurilor dintr-o lună din anul curent și indicele din luna corespunzătoare a anului precedent, calculați față de aceeași bază, din care se scade 100.

Cadru legal

Temeiul legal al observării și înregistrării prețurilor și tarifelor îl constituie Legea nr.226/05.VI.2009 privind organizarea și funcționarea statisticii oficiale în România, publicată în Monitorul Oficial nr. 397/11.VI.2009, H.G. nr. 957 din 18.VIII.2005 privind organizarea și funcționarea Institutului Național de Statistică, publicată în Monitorul Oficial al României nr.810/07.IX.2005, cu modificările ulterioare, precum și Hotărârea de Guvern privind Programul Statistic Național Anual (PSNA) ce se publică anual în Monitorul Oficial.

Sfera de cuprindere

Prețurile măsurate sunt cele suportate efectiv de către consumatori, astfel încât acestea includ taxele de vânzare pe produse, cum ar fi taxa pe valoarea adăugată.

IPC se calculează pe baza elementelor care intră în consumul direct al populației și exclude:

- consumul din resurse proprii reprezentând contravaloarea cantităților de produse consumate de populație provenite din alte surse decât din cumpărări (din stoc, din producție proprie, primit în dar etc.);
- cheltuielile cu caracter de investiții și acumulare (cumpărarea de locuințe, materiale de construcții utilizate la construirea de noi locuințe sau efectuarea de reparații capitale la locuințele vechi), rate de asigurare, amenzi, jocuri de noroc, impozite etc.;
- cheltuieli aferente plății muncii pentru producția gospodăriei (arat, semănat, prășit, îngrijirea grădinilor și livezilor de pomi, a viilor, strângerea recoltelor, cositul fânului, tratamentul medical al animalelor etc.);
- cheltuielile cu dobânda și cele generate de credite, referindu-se la ele ca la un cost de finanțare, nu ca la o cheltuială de consum.

Colectarea datelor

Observarea și înregistrarea prețurilor se realizează în cele 42 orașe reședință de județ din care au fost selectate 68 de centre de cercetare, în funcție de numărul de locuitori. Unitățile în care se înregistrează prețurile/tarifele au fost selectate la nivel local, din centrele de cercetare, în funcție de volumul desfacerilor de mărfuri și al prestărilor de servicii. Sunt incluse în nomenclator cca. 7000 unități, care trebuie menținute cât mai mult timp posibil pentru a asigura continuitatea observării prețurilor. Prețurile colectate lunar sunt prețuri cu amănuntul, inclusiv și TVA.

Metoda de calcul a IPC

IPC se calculează ca un indice de tip Laspeyres cu bază fixă. Începând din ianuarie 2023, calculul indicilor lunari cu bază fixă se face utilizând prețurile medii din anul 2021 (anul 2021=100) și ponderile din același an determinate pe baza cheltuielilor medii din Ancheta Bugetelor de Familie.

Prețurile colectate lunar sunt prețuri cu amănuntul, inclusiv TVA.

○ Sfera de cuprindere și acoperirea geografică a populației

IPC utilizează principiul “național” al consumului, urmărind cheltuielile de consum ale rezidenților, indiferent dacă acestea sunt efectuate în interiorul sau în afara granițelor țării.

○ Sistemul de ponderare

Ponderile utilizate pentru calculul IPC sunt obținute din Ancheta Bugetelor de Familie (ABF) și rezultă din structura cheltuielilor medii lunare efectuate de o gospodărie pentru cumpărarea bunurilor și pentru plata serviciilor necesare satisfacerii nevoilor de trai. Anual se analizează și actualizează structura cheltuielilor efectuate de populație. Astfel, începând din ianuarie 2023, în calculul IPC se utilizează ponderile rezultate din structura cheltuielilor medii efectuate de o gospodărie în anul 2021.

○ Perioada de referință a indicilor

În cazul IPC:

- calculat față de luna anterioară a aceluiași an, indicele evidențiază evoluția prețurilor de la o lună la alta;
- calculat față de luna decembrie a anului anterior, indicele reflectă evoluția prețurilor de la începutul anului;
- calculat față de luna corespunzătoare a anului precedent, indicele evidențiază evoluția prețurilor, eliminând caracterul sezonier al acestei evoluții.

Modificări privind sfera de cuprindere a produselor care sunt reglementate

Având în vedere modificările legislative privind liberalizarea tarifelor la energia electrică și gazele naturale furnizate consumatorilor casnici, începând din luna ianuarie 2023, energia electrică și gazele naturale sunt incluse în grupa produselor cu prețuri reglementate.

Precizări suplimentare privind modul de calcul al indicelui de preț pentru energie electrică și gaze naturale

Pentru a comensura evoluția prețurilor privind energia electrică pentru consumatorii casnici, începând din luna ianuarie 2021, se calculează o medie ponderată între tarifele pentru ofertele concurențiale și cele pentru serviciul universal. La stabilirea structurii pieței de energie electrică s-au utilizat datele furnizate de către A.N.R.E și de către furnizorii de ultimă instanță.

De la 1 noiembrie 2021 a intrat în vigoare Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 118/2021 privind stabilirea unei scheme de compensare pentru consumul de energie electrică și gaze naturale pentru sezonul rece 2021—2022. Prevederile O.U.G nr.118/2021 au fost evaluate în conformitate cu principiile ce stau la baza colectării și calculării prețurilor și tarifelor lunare pentru produsele și serviciile ce intră în componența consumului populației,

principii descrise în capitolul 5 din Manualul Metodologic Eurostat privind Indicele Armonizat al Prețurilor de Consum (IAPC). Manualul Metodologic Eurostat privind IAPC se găsește la adresa: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9479325/KSGQ-17-015-EN-N.pdf/d5e63427-c588-479f-9b19-f4b4d698f2a2>

Astfel, pentru perioada 01 noiembrie 2021 - 31 martie 2022, ținând seama de prevederile O.U.G. nr.118/2021, cu modificările și completările ulterioare, la calculul indicilor prețurilor de consum pentru energie electrică și gaze naturale, s-au avut în vedere următoarele elemente:

- compensarea și plafonarea tarifelor lunare pentru energie electrică și gaze naturale, pentru eșantionul de contracte reprezentative din nomenclatorul IPC;
- proporția consumului cumulat aferent consumatorilor casnici ce s-au încadrat în tranșele de consum lunar, în conformitate cu prevederile O.U.G. nr.118/2021 pentru energie electrică și gaze naturale, pe baza informațiilor transmise de ANRE și de furnizorii de ultimă instanță.

Din luna aprilie 2022, în conformitate cu prevederile O.U.G. nr. 27/2022, cu modificările și completările ulterioare, privind măsurile aplicabile clienților finali din piața de energie electrică și gaze naturale, la calculul indicilor prețurilor de consum pentru energie electrică și gaze naturale s-au luat în considerare noile plafoane ale prețurilor și noile consumuri maxime stabilite pentru perioada 01 aprilie 2022-31 decembrie 2022.

De la 01 ianuarie 2023, ținând cont de modificările și completările O.U.G. nr.27/2022 aplicabile perioadei 01 ianuarie 2023 – 31 martie 2025, **se iau în considerare noile prețuri finale facturate plafonate**. Astfel, la calculul indicilor prețurilor de consum pentru energie electrică și gaze naturale se parcurg următoarele etape:

- a) determinarea proporției consumului cumulat aferent consumatorilor casnici ce se încadrează în tranșele de consum lunar, în conformitate cu prevederile O.U.G. nr.27/2022, cu modificările și completările ulterioare, **pentru energie electrică**, pe baza informațiilor transmise de ANRE și de furnizorii de ultimă instanță;
- b) calcularea mediei tarifelor plafonate, ponderate cu proporția consumului plafonat, pe tranșe de consum lunar, în total consum casnic, **pentru energie electrică**;
- c) calcularea mediei tarifelor plafonate și prețurilor contractuale (în cazul în care prețul din contractile în vigoare este mai mic decât prețul maxim de 0,31 lei/kWh, cu TVA inclus) **pentru gaze naturale**.